

SECUNDVM LVCAM

A V G V S T. de Quæst. Euang. Sicur autem nunc sermo noster decedentibus & succedentibus syllabis peragitur, argue perficitur, ita & ipsi homines quorum sermo est, decedendo & succedendo peragunt, argue perficiunt ordinem huius seculi qui temporali rerum pulchri tudine contextur.

In illa autem vita quædo verbum Dei, quo fruemur, nulla decet fuisse, atque successione syllabarum cōpletur, sed omnia quæ habet semper manendo, simil habet, ita participes eius quib⁹ ipsius solum erit viata, neque moriendo decedent, neque naescendo succedunt, si- cur num in angelis. vnde sequitur. **A**equales enim angelis sunt, & filii sunt Dei, cum sint filii resurrectionis. Quia vero resurgent mortui: & Moyses ostendit fucus rubrum, sicut dicit Dominus deum Abraham, & Deum Isaac, & Deum Iacob. Deus autem non est mortuorum, sed ita & his qui resurgent non est opus vel terius nuptijs. vnde sequitur. **E**t filij Dei sunt, cum sint filii resurrectionis. **T H E O P H.** qd. Quia Deus est, qui operatur in resurrectione, merito dicuntur dei, qui per resurrectionem regenerantur, non enim aliquid carnale in resurrectum generatione conficitur, non coitus, non matrix, non partus. **B E D A.** Vel **æquales angelis & filii sunt Dei.** Quia gloria resurrectionis innouata, sine illo mortis metu, sine vila labore corruptionis, sine illo terreni status actu, perpetua Dei visione frumentum. **O R I G.** Sed quia dominus in Mattheo dicit quod hic prætermittitur. Erratis, nescientes scripturas, propono scripturam, vbi scriptum sit. Neque nubent, neque nubentur. Quantum enim ego æstimio, neque in veteri, neque in novo testamento quicquam tale reperiut. sed omnis error de scriptura legiōne quam non intelligunt surrexis. Dicitur enim in Isaia. Electi mei bident, & purant haec & similia futura esse in resurrectione. Paulus autem omnes has benedictiones spiritualiter interpretat, & sciens non esse carnales, ad Ephesios dicit. Benedixit nos in omni benedictione spirituali. **T H E O.** Vel dominus rationis suprapotest scripture testimonium addit subdens. **Q**uia vero resurgent mortui: & Moyses ostendit fucus rubrum sicut dicit dominus Deum Abraham, & Deum Isaac, & Deum Iacob. qd. Semel redierunt in nihilus patriarche ne viuerent apud Deum, in spe resurrectionis non dixisset. Ego sum, sed fueram. Consuevimus enim de rebus corruptis & præteritis dicere. Erat dominus illius rei, nunc vero quoniam dixit. Ego sum, offendit quod viuentibus est deus & dominus, & hoc est quod subditur. **D**eus autem non est mortuorum, sed viuorum, omnes enim vivunt ei. Quamvis enim exanimes sunt, viuunt tamen apud Deum in spe resurrectionis non dixisset. Ego sum, sed fueram. Consuevimus enim de rebus corruptis & præteritis dicere. Erat dominus illius rei, nunc vero quoniam dixit. Ego sum, offendit quod viuentibus est deus & dominus, & hoc est quod subditur. **C**hristus autem non est mortuorum, sed viuorum, omnes enim vivunt ei. **CHRYS.** Nihil autem est fortius quam ex prophetis disputatione: hoc enim est & ipsissimis rebus validius, nam Christo facientem miracula contradicebant multoties, cum vero allegari prophetiam, tacuerunt, quia non habebant quid dicere. Eis autem tentabut contra eos inuechit, vnde dicitur. **A**udiente autem omni populo dixit discipulis suis. **T H E O.** Quia enim eos orbis doctores mittebat, merito moneret non esse eis imitandam phariseorum ambitionem, vnde sequitur. **A**ttendite a scribis, qui volunt ambulare in stolis. **B E D A.** Idei, cultoribus vestimentis induit ad publicum procedere, in quo inter cetera diues peccasse describitur. **C Y R I L.** Passiones autem erant scribarum, amor gloriae inanis & lucris, vt igitur tam pessima crimina euitarent discipuli, commonet eos subdentes. **E**t amant salutationes in foro. **T H E O.** Quod est a blandientibus venantium opinionem famæ, vel agunt hoc causa congregande pecunia. Sequitur enim. **E**t primas cathedras in synagogis, & primos discubitus in coniuicijs. **B E D A.** Non primos federe, vel discubere vereat eos, quibus hoc officij ordine competit, sed eos qui hoc indebet

F Et quia in sermonibus confutati sunt, ultra non interrogantur. vnde sequitur. **E**t amplius non audebant eum quicquam interrogare, sed comprehensum Romanæ tradunt potestati. Ex quo intelligimus venena intuicia posse quidem superari, sed difficile conquiescere.

Viutorum. Omnes enim viuunt ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt ei. Magister, bene dixisti. Et amplius non au debant eum quicquam interrogare.

EDIXIT autem ad illos. Quomodo dicunt Christum filium esse David? & ipse David dicit in libro Psalmorum. Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? David ergo dominum illum vocat, & quomodo filius eius est?

FAUDIENTE autem omni populo, dixit discipulis suis. Attende a scribis, qui volunt ambulare in stolis, & amant saluta-

HEt ipse David dicit in libro Psalmorum. Dixit dominus domino meo. Et pater dominus, & filius dominus, sed non du mini, sed vnu est dominus, quia pater in filio, & filius in patre. Ipse ad dextram patris sedet, quia patri confors, nulli fecidit eft. Sequitur enim. {Sede a dextris meis. Nec preferitur, qui ad dexteram sedet, nec in iuriam patitur qui admittitur, gradus non querit dignitatis, vbi plenitudo est diuinitatis. **A V G V S T.** de Symbolo. Sefiue autem ista non accipiamus humanis membris positum, tamquam pater, sedeat in sinistra, & filius sedeat ad dexteram intelligamus potestatem, quam accepit ille homo suscep- tus a Deo, vt veniat iudicaturus, qui primo venerat iudicandus. **C Y R I L.** Vel quod sedet ad dextram patris, superna eius gloria probat, nam quorum est tronus æqualis & maiestas. Sefiue vero in Deo significat regnum, & omnium potestatem. Sedet ergo a dextris Dei patris, quia verbum ex paterna substantia prodiit, tamquam caro, diuinum non exiit dignitatem. **T H E O.** Manifestat ergo quod aduersarius patris non est, sed secum concordat, cum pater repugnat aduersarij eius. Sequitur enim. {Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? **A M B R.** Ergo & Deum Christum, & hominem esse credamus, cui a patre subiiciuntur inimici, non per insinuationem potestatis sua, sed per inuitatem nature, quia in altero alter operatur. nam & filius subiicit inimicos patri, quia patrem clarificat super terram. **T H E O.** Quarum ergo ipse, & more dubitatione finit illos colligere, quid sequatur. vnde subdit. {David ergo dominum illum vocat, & quomodo filius eius est? **CHRYS.** David quidem pater Christi & seruus, hoc quidem secundum carnem, illud secundum spiritum. **C Y R I L.** Et nos ergo nouis phariseis, qui nec verum Dei filium, neque Deum esse fatentur, natum ex facie Virginis, sed diuidant unum filium in duos, talem obiciemus questionem, quo pacto filius David dominus eius est? & non humano dominio, sed diuino?

F¶ **CHRYS.** Nihil autem est fortius quam ex prophetis disputatione: hoc enim est & ipsissimis rebus validius, nam Christo facientem miracula contradicebant multoties, cum vero allegari prophetiam, tacuerunt, quia non habebant quid dicere. Eis autem tentabut contra eos inuechit, vnde dicitur. **A**udiente autem omni populo dixit discipulis suis. **T H E O.** Quia enim eos orbis doctores mittebat, merito moneret non esse eis imitandam phariseorum ambitionem, vnde sequitur. **A**ttendite a scribis, qui volunt ambulare in stolis. **B E D A.** Idei, cultoribus vestimentis induit ad publicum procedere, in quo inter cetera diues peccasse describitur. **C Y R I L.** Passiones autem erant scribarum, amor gloriae inanis & lucris, vt igitur tam pessima crimina euitarent discipuli, commonet eos subdentes. **E**t amant salutationes in foro. **T H E O.** Quod est a blandientibus venantium opinione famæ, vel agunt hoc causa congregande pecunia. Sequitur enim. **E**t primas cathedras in synagogis, & primos discubitus in coniuicijs. **B E D A.** Non primos federe, vel discubere vereat eos, quibus hoc officij ordine competit, sed eos qui hoc indebet

CAPUT XXI.

199

Ininde amant docet esse cauendos, animum vel gradum redargens, quamvis & hoc culpa non caret. si idem in foro litibus velint interesse, qui in synagoga magistri desiderant appellari. Dupli autem ratione a vanæ gloria cupidis attendere iubemur, ne vel eorum simulatione ducamur astimantes bona esse quæ facit, vel emulazione infâmemur, fructu gaudentes in bonis laudari que simulant.

Non solum autem laudes ab hominib⁹, sed pecunias querunt. Sequitur enim. {Qui deuorant domos viduarum simulant longam orationem. Hi accipient damnationem maiorem.

CAP. XXI.

RESPICIENS autem, videt eos qui mittebant munera sua in Gazophylacium diuitias. Videt autem & quamdam viduam pauperculam mittentem era minuta duo. Et dixit. Vere dico vobis quia vidua haec pauper plusquam omnes misit. Nam omnes hi ex abu-

dantib⁹ sibi miserunt in munera Dei, hæc autem ex eo quod deest illi, omnem viatum suum quem habuit misit.

b ET **E V S E B.** Quod spectanda forent, que pertinebant

ad templi structuram manifestat historię, & hucusque quæda conferuantur reliquiae, quibus praepiuntur, que dudu erant fabricarum vestigia. Sed dominus mirantibus templi fabrictis, promulgauit, quod in eo lapis super lapidem non maneret. Dicitur enim. {Et quibusdam dicentibus de templo, quod lapidibus bonis & donis exornatum esset, dicit. Hæc quæ videtis, venient dies in quibus non relinqueretur lapis super lapidem, qui non destruetur. Interrogauerunt autem illum dicentes. Preceptor, quando haec erunt, & quod si ignis cum fieri inciperint? Qui dixit. Vide ne seducamini. Multi enim venient in nomine meo dicentes, quia ego sum & tempus appropinquabit. Decebat enim locum illi propter cultorum audaciam omnino dæmonum pati. **B E D A.** Divina etiam dispensatio procurauit, vt ciuitas ipsa & templum subverteretur, ne quis forte ad hue parvulus in fide videns illa constaret, dum sacrificiorum rituum attonitus stupferet, rapere intueretur. **A M B R O.** Verum igitur dictum est de templo manufactum, quod est subvertendum. Nihil enim est manufactum, quod non aut vetustas conficiat, aut vis subruat, aut ignis exurat. Tamen est & aliud templum, scilicet synagoga, cuius structura vetus, ecclæsia surgente dissoluitur. Est etiam templum in unoquoque, quod deficiente fide labitur, & maxime quis falso Christi nomine obtendat quo interiorum expugner affectum. **C Y R I L.** Nequaquam autem discipuli aduerterant vim dictorum, sed arbitrabantur de consummatione seculi dictum esse. Et ideo quarebant quo tempore deberent accidere, vnde sequitur. {Interrogauerunt autem illum dicentes. Preceptor, quando haec erunt, & quod signum cum fieri inciperiet? **A M B R O.** Marchæ tertianæ interrogacionem addidit, vt & templi tempora defruiendi, & lignum aduentus & consummatio seculi a discipulis quereretur. Interrogatus autem dominus quando templi futura esset defractio, & quod signum esset eius aduentus, de signis docet, de tempore non curat intindendum. Sequitur enim. {Qui dixit, vide ne seducamini. **A T H A N.** Cum enim sit nobis a Deo charismata & dogmata, que sunt super hominem tradita, scilicet cœlestis conuerionis forma, virtus contra dæmons, & adoptio & notitia patris, & verbi, & spirituali sancti donum. Aduersarius noster diabolus circuit, quarens nobis surripere infra secundum verbi. Dominus autem tamquam sua propria dona in nobis sua documenta concludens moneret ne seducamur. Magnum autem quoddam donum tribuit nobis Dei verbum, vt non solum ex apparentibus non decipiatur, sed etiam si quæ latenter sunt diuidicimus per spiritus gratiam. Cum enim sit odiosus diabolus inuenitor malitia, hoc quod ipse est, occultat, nec perpendit quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. vnde sequitur. {Nam omnes hi ex abundanti fibi miserunt in munera. Hæc autem ex eo quod illi deest, omnem viatum quem habuit misit. **CHRYS.** Non enim pauciter oblati, sed copiam affectus intuitus est Deus. Non est elemosyna ex pluribus pauca impendere, sed illud vidua, quæ totam fibi evanauit substantiam. quod si nequis tantum offerre sicut & vidua, offerat sicut totum superfluum. **B E D A.** Mystice autem, diuites qui in gazophylacium munera mittebant, significant Iudeos de iustitia legis elatos, vidua pauper ecclesiæ implicitatem, quæ pauca percula vocatur, quia vel superfluum spiritum, vel peccata tamquam mundi diuitias abicit, vidua vero, quia virius pro ea mortem pertulit, hec in gazophylacium duo ex minoritate mittit, quia in conspectu Dei apud quem nostræ operis oblationes conseruantur, munera sua defert, sive dilectionem Dei, & proximi, sive fideli & orationis, quæ cunctis superbiorum Iudeorum operibus prestant. Ex abundantia enim in munera Dei immittunt Iudei, qui de iustitia sua presumunt. Ecclesia autem omnem viatum suum mittunt, quia omne quod vivit, Dei esse muneras intelligit. **T H E O P.** Vel vidua potest intelligi qualibet anima, or-

Csolationem pati. **B E D A.** Divina etiam dispensatio procurauit, vt ciuitas ipsa & templum subverteretur, ne quis forte ad hue parvulus in fide videns illa constaret, dum sacrificiorum rituum attonitus stupferet, rapere intueretur. **A M B R O.** Verum igitur dictum est de templo manufactum, quod est subvertendum. Nihil enim est manufactum, quod non aut vetustas conficiat, aut vis subruat, aut ignis exurat. Tamen est & aliud templum, scilicet synagoga, cuius structura vetus, ecclæsia surgente dissoluitur. Est etiam templum in unoquoque, quod deficiente fide labitur, & maxime quis falso Christi nomine obtendat quo interiorum expugner affectum. **C Y R I L.** Nequaquam autem discipuli aduerterant vim dictorum, sed arbitrabantur de consummatione seculi dictum esse. Et ideo quarebant quo tempore deberent accidere, vnde sequitur. {Interrogauerunt autem illum dicentes. Preceptor, quando haec erunt, & quod signum cum fieri inciperiet? **A M B R O.** Marchæ tertianæ interrogacionem addidit, vt & templi tempora defruiendi, & lignum aduentus & consummatio seculi a discipulis quereretur. Interrogatus autem dominus quando templi futura esset defractio, & quod signum esset eius aduentus, de signis docet, de tempore non curat intindendum. Sequitur enim. {Qui dixit, vide ne seducamini. **A T H A N.** Cum enim sit nobis a Deo charismata & dogmata, que sunt super hominem tradita, scilicet cœlestis conuerionis forma, virtus contra dæmons, & adoptio & notitia patris, & verbi, & spirituali sancti donum. Aduersarius noster diabolus circuit, quarens nobis surripere infra secundum verbi. Dominus autem tamquam sua propria dona in nobis sua documenta concludens moneret ne seducamur. Magnum autem quoddam donum tribuit nobis Dei verbum, vt non solum ex apparentibus non decipiatur, sed etiam si quæ latenter sunt diuidicimus per spiritus gratiam. Cum enim sit odiosus diabolus inuenitor malitia, hoc quod ipse est, occultat, nec perpendit quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. vnde sequitur. {Multi enim venient in nomine meo dicentes, quia ego sum & tempus appropinquabit. **C Y R I L.** Ante suum enim de cunctis de calo prouenient aliqui, quibus acquiscere non oportet, volunt enim vngeneratum verbum Dei cum venire, vt mundū saluaret latere, vt cruce sustineret pro nobis. Sed secundus eius aduentus in erit claculo vir ante, sed terribilis & manifestus, descendet enim in gloria Dei patris ministrans angelis vt mundū in iustitia inducit. vnde concludit. {Nolite ergo ire post illos. **T I T V S.** Vel forsan non dicit pseudo Christus ante consummationem venientes, sed eos qui fuere tempore apostolorum. **B E D A.** Multi enim imminentie Hierosolymorum excidit principes extiterit, qui se dicent esse Christos, tempisque libertatis appropinquare. Multi etiam in ecclæsia heretarchis diem domini instare predicant, quos apostolus ad Thess. dicit. Multi etiam in nomine Christi venire Antichristi, quorum primus est Simon Magus, cui dicebant. Hic est virtus Dei, quæ vocatur magna.

GREG.